

בע"ה
שמחה, שכבה בוגרת
מתבוננים ובונים, שמח ומשמח
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

9. שמח ומשמח

מתבוננים ובונים

שכבה בוגרת

הרציונאל

נאמר במדרש רבה (ויקרא כ"ז י"ב): "לעתיד לבוא כל הקרבנות בטלין, וקרבן תודה אינו בטל לעולם. כל ההודיות בטלין, והודיות תודה אינן בטלין לעולם, וזהו שכתוב (ירמיה ל"ג, י"א): "קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול פלה קול אמרים הודו את ה' צבאות כי טוב ה' כי לעולם חסדו".

קרבן תודה הוא קרבן שלמים שאדם מביא כדי להודות לה' על ישועתו.

קרבן תודה שונה בדיניו מקרבן נדבה: מתווספות לו ארבעים חלות שיש לאכול את כולו, אבל זמן האכילה קטן יותר משאר קרבנות שלמים. התודה נאכלת במשך היום והלילה ולא במשך שני ימים כשאר קרבנות שלמים.

הרב נפתלי צבי יהודה ברלין בפרושו "העמק דבר" מסביר את הסיבה לשוני: "והענין דתכלית תודה שבא על הנס הוא כדי לספר חסדי ה' שגמל עליו. ומטעם זה ריבה הכתוב בלחם ומיעט בזמן אכילת תודה מכל השלמים, היינו כדי שיהיה מרבה רעים לסעודה אחת ביום ההקרבה ויהי סיפור הנס לפי רוב אנשים...".

כיום כשאין בית מקדש אדם שרוצה להודות על ישועתו עורך סעודה ובה מפרסם את הישועה. נהוג לומר את הפיוט "נשמת כל חי". כמו כן בסעודות המצווה (בר מצווה, ברית מילה, חתונה וכו') נהוג לומר בדרשה דברי שבח ותודה לה' על הטוב והשמחה. עצם הכינוס של עשרה אנשים בסעודה שבה שרים את ההלל וההודאה "נשמת כל חי" יש בה משום קרוב לבבות ואהבת חיים שבעבורם יבנה בית המקדש, שכל דבר מצווה שנעשה בעשרה שורה שם השכינה, ולכן שעת רצון גדולה היא.

בשיעור זה ילמדו התלמידים שהשמחה והישועה באה מבורא עולם ואנו נדרשים לומר על כך תודה, לפרסם את הישועה ועל-ידי כך לשמח אנשים נוספים.

המטרות

- התלמידים ילמדו שמצווה להודות בשעת שמחה וישועה.
- התלמידים יבינו שבשעת שמחה וישועה מצווה לשתף אנשים רבים ולשמח אותם בשמחה הפרטית ובכך לגדל את שם ה'.
- התלמידים יכירו את תפילת "נשמת כל חי".

מבנה השיעור

- פתיחה: מה אני עושה כשאני שמח (מליאה)
- שלב א': קרבן מופלא ושמו תודה (מליאה)
- שלב ב': ה' אותך שימח - תודה ותשמח (מליאה + קבוצות)
- סיכום: קרבן התודה שלי (עבודה יחידנית)

בע"ה
שמחה, שכבה בוגרת
מתבוננים ובונים, שמח ומשמח
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

ההכנות הנדרשות

- יש לצלם את הפיוט "נשמת כל חי" (נספח 1) כמספר תלמידי הכיתה.
- יש לצלם את דף "קרבת התודה שלי" (נספח 2) כמספר תלמידי הכיתה.

מהלך השיעור

פתיחה: מה אני עושה כשאני שמח? (מליאה)

- נאמר: תארו לעצמכם שקרה לכם משהו מאד משמח, לדוגמא: קיבלתם מתנה גדולה, מישוהו קרוב אליכם הבריאה ממחלה או ניצל מתאונה, נולד לכם אח. כיצד תביעו את השמחה שלכם? מה הדבר הראשון שתעשו? (נאזין לתשובות).
- נספר שבזמן שבית המקדש היה קיים הייתה דרך מופלאה להביע את השמחה.

שלב א': קרבן מופלא ושמו תודה (מליאה)

- נספר את הסיפור הבא:

"אוף איזה שעמום, אני לא מבין מה המורה לתורה רוצה ממני!" לחש יואב לאבנר, שכרגיל היה קשוב לדברי המורה.

המורה קרא את הפסוקים מספר ויקרא פרשת צו, פסוקים המדברים על הקרבת קרבנות בבית המקדש.

יואב התגעגע לשיעורי תורה של פעם, לסיפורי התורה בספר בראשית, לסיפורי הגאולה בספר שמות... אבל ללמוד על הקורבנות? משעמם. יואב חיפש על מה לחשוב. הוא נזכר שהערב יש בביתו מסיבת הודיה לכבוד סבא. סבא היה חולה מאוד וברוך ה' הבריאה. "בטח יהיה שם הרבה אוכל טעים... לחמניות טריות..." המחשבות של יואב ריחפו יחד עם קולו של המורה: "אם על תודה יקריבנו... חלות מצות בלולת בשמן ורקיקי מצות בשמן וסלת מרפכת חלות בלולת בשמן" (ויקרא ז', י"ב). הוא ממש הצליח להריח את החלות הבלולות בשמן... מממ...

לפתע ראה מולו מבנה מפואר ומדהים ביופיו. הוא הסתובב וראה ממש לידו את סבא, לבוש בבגדי חג. הוא נראה בריא וחזק. יואב ראה על פניו של סבא שמחה גדולה. סבא אחז בידו כבש קשור לחבל. לצידו הלכה סבתא, קורנת משמחה, מחזיקה סל גדול. יואב הסתקרן: מה מסתירה סבתא בסל הגדול? אך עוד לפני ששאל הוא שמע את התשובה: "סלת מרפכת, חלות מצות, רקיקי מצות, חלות חמץ".

חלות חמץ הוא כבר טעם פעם, אלו החלות הטעימות שסבתא לשה ומתפיחה. "אך למה הסל כל כך גדול וכבד?"

לפני שהספיק לשאול את סבתא שמע יואב שוב את הקול המוכר: "יחד עם קרבן התודה מקריבים ארבעים חלות." עכשיו יואב הבין: סבא מקריב קרבן תודה! הוא מודה לה' על כך שהבריאה מהמחלה הנוראה. "אך מה יעשו סבא וסבתא עם כל כך הרבה חלות?"

יואב רץ לסבא כדי לשאול, אבל עוד לפני ששאל שמע שוב את אותו קול מוכר: "ל... ובשר זבח תודת שלמי ביום קרבנו יאכל, לא יניח ממנו עד בקר" (שם, ט"ו).

"זה כבר יותר מידי", חשב יואב. "סבא וסבתא שבקושי מסוגלים לאכול פרוסת לחם וחתיכת בשר צריכים לאכול את הכול עד מחר בבוקר?! גם אחרי שהכהן ייקח מהבשר ומהלחם יישאר

בע"ה
שמחה, שכבה בוגרת
מתבוננים ובונים, שמח ומשמח
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

שפע רב! איזה קרבן מוזר הוא קרבן תודה! יואב חיכה לתשובה מהקול המוכר...
לפתע ראה בחצר הבית המפואר את אבא, את אימא ואת כל האחים. גם דוד אפרים היה שם,
ודודה ציפורה וכל הילדים שלה. בעצם היו שם כל המשפחה המורחבת וגם הרבה אנשים שהוא
בכלל לא מכיר. בראש השולחן ישב סבא וסיפר על הנס הגדול שקרה לו, על המחלה הקשה
שממנה הבריא. סבתא חילקה לכולם מקרבן התודה, מהמצות ומהלחם. כולם שרו שירי הודיה
לה'. יואב הרגיש שמחה בלב, הוא הרגיש איך ה' הוא טוב ומטיב. הוא ראה את כול המסובים
שמחים שמחה גדולה...

אבל אז שמע שוב את הקול המוכר: "שוב מרחף?" שאל המורה ונגע בכתפו של יואב. "אולי
תצליח לענות על השאלה ששואל רבי צבי יהודה ברלין מוולוז'ין, בעל פירוש "העמק דבר": מדוע
ציוותה התורה להרבות באכילה בקרבן תודה ולמעט בזמן אכילתו, שכן לקרבן שלמים משאירה
התורה יומיים שלמים! ואילו לקרבן תודה רק יום ולילה אחד???"

- נשאל: האם יואב ידע את התשובה?
- נבקש מהתלמידים להשלים את הסיפור: "יואב הביט במורה, חייך וענה:"

שלב ב': ה' אותך שימח – תודה ותשמח... (מליאה)

- נמשיך בסיפור:

יואב ידע את התשובה.
אל מול פניהם המשתאות של המורה והחברים הוא סיפר בקול בוטח על קרבן תודה. יואב סיים
את דבריו ואמר: "ה' נתן לאדם שמחה, אז הוא מקריב קרבן תודה.
בזכות הקרבן הוא משתף את כולם בשמחה שלו, כולם "נדבקים" בשמחה ונעשים שמחים. הם
מודים לה' על השמחה ואז גם ה' שמח איתם. וכל זה בזכות קרבן תודה אחד מופלא".

- נשאל: היום כשבית המקדש עדין לא נבנה, כיצד נביע את שמחתנו? כיצד נגיד תודה?
- נבקש מהתלמידים לשתף על ישועות או שמחות שחוו במשפחה (מציאת זיווג - חתונה,
ברית, בר מצווה, הצלה מתאונת דרכים, חולה שהבריא, אישה שנפקדה ועוד).
- נקפיד בכל פעם שתלמיד מספר את סיפורו לציין שיש כאן מעין פרסום הנס או השמחה.
- נשאל את התלמידים: האם הם מצליחים ל"הידבק" בשמחה בעקבות הסיפור המשמח
ששמעו?
- נדון עם התלמידים: האם אתם מרגישים שהסיפורים מוסיפים ומגבירים אצלכם את
האמונה בה'? נקשר בין תחושת השמחה לתחושת האמונה.
- נסביר על סעודת הודיה: לפחות עשרה אנשים (מניין) שיושבים יחד, אוכלים, שותים,
מספרים על הנס ומודים לה' על הישועה.

העשרה:

- נספר על המנהג לומר את פיוט "נשמת כל חי" בזמן סעודת ההודיה. הפיוט נאמר בתפילת
שחרית של שבת ובהגדה של פסח.
- נחלק את הפיוט (נספח 1) ונקרא אותו בקול.

בע"ה
שמחה, שכבה בוגרת
מתבוננים ובונים, שמח ומשמח
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

- נבקש מכל זוג לצבוע לאורך הפיוט :
 - בצבע כחול את המשפטים המלמדים על הצורך והרצון להודות לה'.
 - בצבע סגול משפטים המלמדים על גדולת ה' וחסדיו המרובים.
- נספר שיש אנשים רבים שאמרו את התפילה עוד לפני שזכו לישועה. הם האמינו שה' יושיע אותם וכבר הודו לו. אנשים אלו הרגישו שבזכות התפילה הם זכו לישועה.
- נבקש לשמור על הפיוט. נסביר שאפשר לומר אותו בכל פעם שרוצים להודות לה' ובכל פעם שרוצים לבקש מה'.

סיכום: קרבן התודה שלי (עבודה אישית)

- נחלק את דף "קרבן התודה שלי" (נספח 2).
- נבקש מכל תלמיד לחשוב על דבר שהיה רוצה להודות עליו ולפרסם אותו במסיבת הודיה, לכתוב מה היה מספר למוזמנים בשעת הסעודה ולהוסיף בתוך דברי ההודיה משפט מתוך הפיוט.
- נתלה את הפתקים בסביבת הלמידה.

בע"ה
שמחה, שכבה בוגרת
מתבוננים ובונים, שמח ומשמח
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

נספח 1: פיוט נשמת כל חי

נשמת כל חי תברך את שמך ה' אלוהינו
ורוח כל בשר תפאר ותרומם זכרך מלכנו תמיד
מן העולם ועד העולם אתה אל
ומבלעדך אין לנו מלך גואל ומושיע פודה ומציל ומפנס ומרחם בכל עת צרה וצוקה
אין לנו מלך אלא אתה
אלקי הראשונים והאחרונים
אלוה כל בריות
אדון כל תולדות
המהלל ברב התשבחות
המנהג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים
וה' לא ינום ולא יישן
המעורר ישנים והמקיץ נרדמים
והמשיח אלמים והמתיר אסורים
והסומך נופלים והזקף כפופים
לך לבדך אנחנו מודים
אלו פינו מלא שירה כים
ולשוננו רנה כהמון גליו
ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע
ועינינו מאירות פשמש וכיכר
וגדינו פרושות כנשרי שמים
ורגלינו קלות כאילות
אין אנחנו מספיקים להודות לך ה' אלקינו ואלקי אבותינו
ולברך את שמך
על אחת מאלף אלף אלפים ורבי רבבות פעמים הטובות שעשית עם אבותינו ועמנו
ממצרים גאלתנו ה' אלקינו ומבית עבדים פדיתנו
ברעב זנתנו
ובשבע כלפתנו
מחרב הצלתנו
ומדבר מלטתנו
ומחלים רעים ונאמנים דליתנו
עד הנה עזרנו רחמך
ולא עזבונו חסדיך
ואל תטשנו ה' אלקינו לנצח

בע"ה
שמחה, שכבה בוגרת
מתבוננים ובונים, שמח ומשמח
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

על כן אֲבָרִים שְׁפִלְגַת בְּנוֹ
וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שְׁנִפְחַת בְּאַפֵּנוֹ
וְלִשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁמַּת בְּפִינוֹ
הֵן הֵם יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאֲרוּ וַיְרַמְמוּ וַיַּעֲרִיצוּ וַיִּקְדְּשׁוּ וַיִּמְלִיכוּ אֶת שְׁמֶךָ מֶלֶכְנוּ
כִּי כָל פֶּה לֵךְ יוֹדֶה
וְכָל לִשׁוֹן לֵךְ תִּשְׁבַּע
וְכָל בֶּרֶךְ לֵךְ תִּכְרַע
וְכָל קוֹמָה לִפְנֵיךָ תִּשְׁתַּחֲוֶה
וְכָל לִבָּבוֹת יִירְאוּךָ
וְכָל קֶרֶב וּכְלִיּוֹת יִזְמְרוּ לְשִׁמְךָ
כַּדָּבָר שֶׁפְתוּב כָּל עֲצָמוֹתַי תֹּאמְרָנָה ה' מִי כִמּוֹךָ מַצִּיל עֵינֵי מַחֲזֵק מִמֶּנּוּ וְעֵינֵי וְאַבְיּוֹן מִגּוֹזְלוֹ
מִי יְדַמֶּה לָּךְ וּמִי יִשׁוּה לָּךְ וּמִי יַעֲרֹךְ לָּךְ
הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֲלִיוֹן קִנְיָ שָׁמַיִם וְאָרֶץ
נְהַלְלֶךָ וּנְשַׁבְּחֶךָ וּנְפָאֲרֶךָ וּנְבָרְךָ אֶת שֵׁם קִדְשֶׁךָ
כְּאִמּוֹר לְדוֹד בְּרַכִּי נַפְשִׁי אֶת ה' וְכָל קֶרְבִּי אֶת שֵׁם קִדְשֶׁךָ.

נספח 2: קרבן התודה שלי

בַּקֶּשָׁה לִצִּיּוֹר אֵת חֲצֵר הַמִּקְדָּשׁ, כְּבִישׁ בְּרַקָּע, לְחַמִּיט וְכו'. בַּבּוֹצֵת מַחֲשֶׁבֶה יֵלֵךְ יוֹשֵׁב
בְּסֻצוֹדֵת הַוָּדִיָה בּוֹצֵת דִּיבּוֹר כִּיקָה.

